

Список використаних джерел:

1. Корецька С.О. Планування розвитку податкового потенціалу підприємств на основі комплексного підходу / С. О. Корецька. // Ефективна економіка. - 2011. - № 10. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_10_3.
2. Єріс Л.М. Податкове планування як засіб збільшення фінансових ресурсів підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 2. – С.76-86.
3. Замасло О. Роль податкового планування у розробці стратегії розвитку підприємства // Формування ринкової економіки в Україні. Науковий збірник. Вип. 12 / Львівський національний університет імені Івана Франка; Центр ринкознавства «Інтереско». – Львів. 2003. – С.292-295.
4. Саєнко Т. Податкове планування – від загальних принципів до конкретних принципів // Баланс. – 2008. – № 93. – С. 19–21.
5. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С. 112–118.

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: ПРОГРЕСИВНА ЧИ ФІКСОВАНА ПОДАТКОВА СТАВКА?

Маліновська К. О., канд.екон.наук, викладач ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж Київського національного торговельно-економічного університету»

Податок на доходи фізичних осіб є одним із основних джерел формування податкових доходів як державного, так і місцевих бюджетів. Важливість податку також збільшується через велику кількість його платників і розширену базу оподаткування.

У зв'язку із обраним Україною курсом до Євроінтеграції та побудову соціально орієнтованої економіки виникає необхідність пошуку ефективної системи оподаткування доходів громадян із дотриманням основних принципів податкової системи, зокрема фіскальної достатності, соціальної справедливості, рівності усіх платників податків перед законом.

Дану проблему досліджують як з точки зору законодавчого врегулювання наповнення бюджету і фіскальної ефективності прибуткового оподаткування, так і оподаткування доходів громадян у порівнянні із податковим навантаженням цих доходів у різних країнах. Так дану проблему висвітлюють у своїх працях В. Андрущенко, Г. Василевська, А. Данілов, Л. Демиденко, Ю. Іванов, Т. Паєнко, Л. Сідельнікова, А. Соколовська, В. Тропіна, Т. Тучак, В. Федосов, К. Швабій, С. Юрій. Разом з тим у роботах вітчизняних науковців основна увага приділяється фіскальній ефективності ПДФО, тоді як комплексного дослідження потребують його регулятивні властивості та комплексна оцінка їхньої ефективності.

ПДФО відповідно до ст. 9 Податкового кодексу України належить до загальнодержавних податків [1] та є одним з основних джерел формування доходів державного і місцевих бюджетів про що свідчать дані таблиці. Також про важливу роль цього податку свідчить показник його частки у формуванні

доходів бюджету різних рівнів і її стале зростання протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 1 Динаміка податку на доходи фізичних осіб та його роль у формуванні доходів бюджету за 2018 – 2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Всього доходів Зведеного бюджету, млн. грн.	1 184 290,76	1 289 849,17	1 376 673,4
Обсяг ПДФО в доходах Зведеного бюджету, млн. грн.	229 900,60	275 458,46	295 107,27
Частка в доходах Зведеного бюджету, %	19,4	21,4	21,4
Доходи Державного бюджету, млн. грн.	928 114,94	998 344,87	1 076 026,9
Обсяг ПДФО в доходах державного бюджету, млн. грн.	91 741,78	109 954,03	117 281,27
Частка в доходах Державного бюджету, %	9,9	11,0	10,9
Доходи місцевих бюджетів, млн. грн.	562 421,81	560 531,34	471 481,9
Обсяг ПДФО в доходах місцевих бюджетів, млн. грн.	138 158,82	165 504,42	177 826,01
Частка в доходах місцевих бюджетів, %	24,6	29,5	37,7

Джерело: [2]

Як показують дані таблиці ПДФО відіграє більшу роль при формуванні доходів місцевих бюджетів, ніж доходів Державного бюджету, оскільки за досліджуваний період його частка у доходах місцевого бюджету значно перевищує цей показник у доходах Державного бюджету. При чому приріст цієї частки перевищує приріст самих доходів, що в умовах децентралізації місцевих бюджетів відіграє вирішальне значення для наповнення місцевих бюджетів. Якщо у 2019 р. у порівнянні із 2018 р. доходи місцевих бюджетів зменшились на 1 890,47 млн. грн. або на 3,3%, то сума ПДФО за цей період зросла на 27 345,6 млн. грн. або на 19,8%. Аналогічно у 2020 році порівняно із 2019 роком сума доходів місцевих бюджетів зменшилася на 89 049,44 млн.грн., але частка ПДФО при цьому зросла до 37,7%. Цей факт ще раз підкреслює важливу роль ПДФО при фінансовому забезпеченні місцевих громад та розвитку регіонів.

Для доходів фізичних осіб ставка ПДФО є фіксованою – 18% не залежно від суми отриманого доходу. Такий підхід дещо порушує принцип соціальної справедливості визначений ст. 4 ПКУ. Органами статистики оприлюднено середню заробітну плату по країні за 2019 рік на рівні 9 205,19 грн. Крім того, з доходів також сплачується військовий збір у розмірі 1,5%, запроваджений у серпні 2014 р. як тимчасовий, але який справляється й досі. Тому загальні утримання з доходів фізичних осіб становлять 19,5%. Ці доходи є витратами роботодавця, який ще додатково на суму нарахованих доходів сплачує 22% до Пенсійного фонду. Для малозабезпечених громадян, кількість яких за даними органів статистики становить 6,6%, п'ята частина доходів у вигляді податків є суттєвими витратами. Навіть для категорії громадян, що отримують доходи 10 тис. грн. податок у 1950 грн. є досить значною сумою. Податковий тиск є

одним із головних чинників тінізації доходів і ухиляння від виконання свого податкового обов'язку.

З огляду на наявність цієї проблеми слід запровадити більш досконалу систему справляння ПДФО, яка б враховувала механізми зменшення бази оподаткування соціально-вразливих верств населення. Існуючі податкова соціальна пільга, що враховується при оподаткуванні доходів фізичних осіб, не має реальної підтримки. Тому потрібно запроваджувати такі підходи до справляння ПДФО, які б дозволили і вивести з тіні доходи працюючих фізичних осіб та знизити базу оподаткування для малозабезпечених верств населення не зменшуючи надходжень до бюджету.

У цьому сенсі більша частина науковців схиляється до запровадження прогресивної шкали оподаткування аргументуючи тим, що з більших доходів необхідно сплачувати більші податки і запроваджені підвищені ставки ПДФО до великих доходів для більшості населення стосуватися не будуть. Але такий механізм може призвести до виїзду кваліфікованих високооплачуваних працівників за кордон, ускладнення процесу адміністрування податку та інших негативних аспектів. Тому в сучасних українських реаліях найкращим шляхом буде запровадження персональних пільг та вирахувань з доходів, які наразі існують, але великої підтримки малозабезпеченим громадянам не надають.

Якщо врахувати, що більшість малозабезпечених громадян проживає у сільській місцевості та невеликих містах, бюджет яких частково формується з доходів від ПДФО, то запровадження таких знижок може призвести до недоотримання податку до місцевих бюджетів і погіршення фінансового забезпечення регіонів. У цьому випадку має бути в дії система міжбюджетних трансфертів та державна підтримка регіонів.

В умовах створення в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки, удосконалення власної системи оподаткування доходів фізичних осіб із урахуванням світових здобутків у цій сфері є пріоритетним завданням української податкової системи. Зміни податкової системи країни в частині оподаткування доходів фізичних осіб мають одночасно враховувати економічні інтереси держави і платників податків, а також усувати зацікавленість платників в податкових незаконних ухиляннях.

Список використаних джерел:

1. Дутова Н.В. Оподаткування доходів фізичних осіб у Україні: проблема та вдосконалення на базі досвіду зарубіжних країн / Н.В. Дутова, Е.С. Лесик // Економіка і організація управління. – 2019. - № 1 (33). – С. 43 – 52.

2. Державна казначейська служба України: Офіційний сайт. Звітність. – електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Швабій К.І. Збільшення оподаткування високих зарплат - лише напівзахід, який не допоможе побороти нерівність у суспільстві / Режим доступу: https://zn.ua/ukr/finances/ogranichennaya-nalogovaya-spravedlivost-336781_.html